

WPROWADZENIE

Obecny tom „Teki Komisji Historycznej PAN Oddział w Lublinie” ukazuje się w szczególnym roku – 700-lecia lokacji miasta Lublina. Miasto jest niewątpliwie dużo starsze – archeologowie i historycy ciągle jeszcze spierają się, na jaki okres należy datować początki osadnictwa na jego obszarze. Z całą pewnością jednak pojawiło się na kartach *Kroniki* Mistrza Wincentego Kadłubka, a więc ponad sto lat przed datą oficjalnej lokacji, i już jako znaczący ośrodek miejski. W 1317 roku książę Władysław Łokietek nadał Lublinowi przywilej lokacyjny. Ale lata świetności miasta przypadły na rządy Jagiellonów – to królewski gród, ulubiony i obdarzony fundacjami Władysława Jagiełły, był świadkiem wielu wielkich wydarzeń historii Polski, z wiekopomną unią lubelską w 1569 roku na czele. Rozkwit Rzeczypospolitej Obojga Narodów był czasem jego rozkwitu, a upadek państwa przyniósł upadek miasta. Lublin pełnił ważną rolę w systemie prawnym Polski przedrozbiorowej; był siedzibą Trybunału Koronnego. W początku wieku XIX stał stolicą diecezji lubelskiej. Nie sposób przedstawić w jednym tomie czasopisma całości dziejów miasta, z wszystkimi jego wzlotami, upadkami, całą złożonością losów, nie pomijając ważnych zagadnień. Jednak należy pamiętać, że miasto miało swoją wielką i piękną historię i warto ją przybliżyć, szczególnie w roku tak dostojnego jubileuszu.

Niniejszy, jubileuszowy tom „Teki Komisji Historycznej PAN Oddział w Lublinie” podzielony został na dwie części: „Dzieje” i „Źródła”. W części pierwszej znalazło się kilkanaście studiów z mało znanych dziejów Lublina zarówno epoki przedrozbiorowej świetności miasta, jak i czasu zaborów i walk o niepodległość, po okres dwudziestolecia międzywojennego z jego wyzwaniem oraz czas II wojny światowej. Warto odnotować tu artykuł prof. Cezarego Tarachy i dr. Pablo de la Fuente, dotyczący nieznanego właściwie epizodu tragicznej historii niemieckiego obozu zagłady na Majdanku, jakim niewątpliwie było pojawienie się w nim hiszpańskich więźniów.

Część druga tomu obejmuje cztery prace, które przybliżają powstanie jednego z ważniejszych dzieł leksykograficznych w Polsce – *Encyklopedii Katolickiej*, omawiają problematykę lubelskiego nazewnictwa oraz dwie ciekawe i mało znane kolekcje lublinianów ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Chodzi o zespół starodruków oraz dopiero porządkowaną kolekcję starych fotografii, pokazujących Lublin i lublinian z końca XIX i z XX wieku.

Ewa M. Ziólek